

A FIZETÉSI KÁRTYA ÜZLETÁG MAGYARORSZÁGON

(2008. I. félév)

Az üzletág évenkénti alakulásáról a tárgyidőszakot követő év első felében rendszeresen publikálunk egy átfogó, részletes elemzést és táblasort. Az évközi, vagyis az első féléves adatok változásáról egy rövid, csupán a főbb trendekre kitérő összefoglalót készítünk, a táblasor azonban teljes körű, megfelel az éves adatokat tartalmazó táblák számának és tartalmának.

**Készítette: Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás
Keszy-Harmath Zoltánné**

Bankkártyák számának alakulása

- A bankkártyák száma fél év alatt 3%-al növekedett, 2008. közepén 8,9 millió kártya volt forgalomban.
- A hazai kölcsönös kártyaelfogadás a MasterCard és Visa védjegyein nyugszik, a kártyák 97%-án e két nemzetközi kártyatársaság valamelyikének védjegye szerepel. További 2,5%-on található még nemzetközi használatot biztosító, American Express védjegy, a többi bankkártya (0,5%) kizárólag belföldön használható készpénz felvételére és/vagy vásárlás ellenértékének a kifizetésére. 2007. decemberében megszűnt a Diners Club kártyák hazai kibocsátása.
- Huszonhat pénzügyi intézmény (és a bankkártya kibocsátásban hozzájuk csatlakozott takarékszövetkezetek) bocsát ki bankkártyát.
- Az összes kártyán belül nem változott a betéti¹ (debit) kártyák részaránya 80% (79% volt az elmúlt év végén), számuk 7 millió. A maradék 20% - 1,8 millió darab – hitel-² (credit) és terhelési³ (delayed debit) kártya, és mindössze 15 ezer darab az előrefizetett termékek száma (ezek nem elektronikus pénztárca konstrukciók, az ügyfél által előre kifizetett összeg a kártya mögött lévő számlán található).
- Az elmúlt év végéhez képest kevesebb (60 ezerrel) a co-branded/affinity termékek száma, az év közepén 989 ezer darab, kereskedővel vagy non-profit szervezettel közösen kibocsátott kártya volt forgalomban.
- Közel 15 ezer darabbal nőtt és elérte a 444 ezret a business/corporate kártyák száma.
- A 2008-as év közepén a kártyák 34%-a EMV⁴ chip-pel volt ellátva (32% volt a megelőző év végén). Továbbra is csak két bank, a K&H és az OTP bocsát ki chip kártyát.

¹ betéti kártya: bankszámlához kapcsolódó, készpénzfelvételre és vásárlásra (általában) egyaránt alkalmas fizetési kártya. A kártya birtokosa kizárólag számlaegyenlege erejéig vehet fel készpénzt, illetve költhet, és minden egyes művelet összegével automatikusan megterhelik bankszámláját.

² hitel kártya: a kártyabirtokos és a bank közötti szerződésben előre meghatározott összegű hitelkerethez kapcsolódó kártya, amellyel az ügyfél kerete erejéig vehet fel készpénzt, illetve vásárolhat. Hónap végén, a kártya birtokosa dönti el, hogy a tranzakciókat tételesen tartalmazó bankérintésben meghatározott határidőig teljes egészében kifizeti tartozását vagy csak a szerződésben meghatározott mértékig. Amennyiben a kártyabirtokos határidőig a teljes tartozását visszafizeti, költései kamatmentesek; amennyiben csak egy részét fizeti vissza, banktól függően vagy a teljes tartozás összegére, vagy csak a ki nem fizetett hányadra számítják fel a kamatot. Nem vonatkozik a kamatmentesség a készpénzfelvételi műveletekre, ezek ugyanis a tranzakció keltétől kamatoznak.

³ terhelési kártya: abban különbözik a hitelkártyától, hogy nem feltétlen állapítanak meg hitelkeretet (de elképzelhető), és hó végén a teljes tartozását ki kell egyenlíteni a kártyabirtokosnak.

⁴ EMV = az elektronikus fizetési műveletekre vonatkozó, az EMVCo nemzetközi konzorcium által kialakított szabvány, amelynek részét képezi a chip kártyák interoperabilitását biztosító műszaki specifikáció is.

Bankkártya elfogadói hálózatok

Készpénzfelvételi lehetőségek

- 4 384 ATM⁵ (2%-os növekedés) biztosítja az elektronikus készpénzfelvételt, (ezt egészíti ki a bankfiókokban és a postahivatalokban üzemeltetett 10 192 POS berendezés).
- A berendezések 17%-a alkalmas készpénz befizetésére (borítékos rendszerű befizetés, a boríték tartalmának ellenőrzését utólag, a bank végzi).
- Az ATM-ek több mint fele (2 350 db) falba épített, a többi (2 044 db) önállóan álló készülék. 83%-nál napi 24 órában biztosított a kártyabirtokos ügyfelek részére a készpénzhez jutás; a többi berendezés ennél kevesebb időben áll rendelkezésre.
- Az ATM berendezések 44%-a alkalmas EMV chip kártyák elfogadására (39% volt az év végén); hat bank, az Allianz, CIB, Unicredit, K&H, Takarékbank és az OTP kapcsolódott be a migrációba.

Fizetési lehetőségek

- Minimálisan változott (1,6%-kal emelkedett) az elmúlt fél év során a Visa és MasterCard védjeggyel ellátott kártyákat elfogadó kereskedelmi egységek száma, 29 973 üzletben lehet ilyen kártyákkal fizetni. 17 409 üzletben fizethetünk American Express kártyával, és 13 340-ben JCB kártyával. A Diners Club kártyák elfogadást a Citibank 2007. decemberében beszüntette; az Erste Bank megkezdte ugyan a szerződés kötést a kereskedőkkel, de az év közepén mindössze 87 elfogadóhelye volt.
- A kereskedői elfogadó helyeken 44 120 elektronikus POS⁶ üzemel (2% alatti növekedés fél év alatt), gyakorlatilag minden művelet engedélykéréshez kötött, ami a kártyahasználat biztonságát emeli.
- A POS berendezések 88%-a alkalmas az EMV chip kártyák elfogadására (80% volt az év végén). Hat bank, az Allianz, Budapest Bank, Unicredit, CIB, K&H, OTP rendelkezik EMV chip kártyát elfogadó berendezéssel.
- Az elektronikus POS-ok mellett 415 mechanikus berendezés (im-printer) biztosítja a kisebb forgalmú üzletekben a bankkártyás fizetést.

⁵ ATM (Automated Teller Machine): bankautomata, egy olyan berendezés, amely megfelelő bankkártyával rendelkező ügyfelek számára lehetővé teszi, hogy bankszámlájukról készpénzt vegyenek fel, oda készpénzt fizessenek be, arról átutalásokat indítsanak, illetve bankszámlájukra vonatkozó információhoz jussanak.

⁶ POS (Point of Sale): azok a berendezések, amelyek lehetővé teszik a megfelelő bankkártyával történő fizetést (esetenként a készpénzfelvételt is) a kereskedői elfogadóhelyeken. A műveletekre vonatkozó információt vagy elektronikusan, vagy papír alapon gyűjtik; az előbbi elektronikus POS (EFTPOS), az utóbbi imprinter néven ismert.

A bankkártyákkal lebonyolított forgalom⁷

Elfogadói forgalom

- A hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal 143,6 millió vásárlási és készpénz felvételi műveletet hajtottak végre az elmúlt félév során a hazai bankok ATM és POS hálózatában, 3 412 milliárd forint értékben. A tételszám 2%-kal nőtt, az érték 3%-kal csökkent a megelőző félévhez képest. Az átlagos tranzakciós érték 4%-kal csökkent, 23 764 forint volt 2008. első felében. Évenként ismétlődő jelenség, hogy a második félévben, valószínűleg a nyaralások és az ünnepek miatt, intenzívebb a bankkártyák használata.
- Az idei évtől gyűjtjük a bankkártyával lebonyolított készpénz befizetési műveleteket: a 758 db készpénz befizetésre alkalmas ATM-, valamint a bankfióki és postai POS berendezéseken összesen 390 ezer alkalommal fizettek be készpénzt az ügyfelek saját bankszámláikra, 21,7 milliárd forint értékben.
- 2007 első félévében haladta meg először a vásárlási műveletek aránya a készpénz felvételeket: akkor százból 51 művelet volt vásárlás ellenértékének a kifizetése, 2008. első félévben már százból 55 művelet.
- Egy-egy ATM átlagos kihasználtsága napi 78 művelet volt, a kereskedői elfogadóhelyeken üzemelő POS terminálokon napi 9 tranzakció/berendezés volt az átlag.

Kibocsátói forgalom

- A magyar kártyabirtokosok az elmúlt félév során 143 millió alkalommal használták kártyáikat itthon és külföldön, 3 389 milliárd forint értékben. A tételszám 12%-kal, az érték 15%-kal emelkedett a megelőző félévhez képest.
- A hazai kártyák belföldi és külföldi használatának gyakorisága 2,69 művelet havonta (2,64 volt a megelőző félévben). Leszűkítve a hazai, valódi készpénzkímélést jelentő vásárlási műveletekre, a gyakoriság 1,42 művelet/hó (1,36 volt a megelőző félévben).

⁷ Kibocsátói forgalom: a hazai kibocsátású kártyákkal belföldön és külföldön lebonyolított forgalom (9. sz. táblázat).

Elfogadói forgalom: a hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal Magyarországon lebonyolított forgalom (10. sz. táblázat).

A két táblában közös a hazai kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított forgalom – a köztük lévő pár százalékos eltérés az átmenő forgalomból és a reklamációk miatti charge back tételekből adódik.